regionale samenwerking

Jeugdhulp Haaglanden

Rapportage besteding Transformatiefonds 2019-2021

April 2022

De Jeugdhulpregio Haaglanden is een samenwerking tussen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland, Zoetermeer.

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Aanvraag en uitvoering in Haaglanden 4

3. Uitgevoerde projecten 5

3.1 Actielijn Twee: Kinderen groeien zo thuis mogelijk op 6

3.1.1 Versterken van regie op wachtlijsten (Zorglogistiek) 7

3.1.2 Integrale specialistische zorg 8

3.1.3 Kleinschalige woonvoorzieningen 11

3.2 Continuïteit Beter Samenspel 11

3.3 Actielijn zes, investeren op vakbekwaamheid 13

3.3.1 Implementatie resultaatgericht werken 13

3.3.2 Minor zorgcoördinatie in het publieke domein 13

3.3.3 Samen werken, samen leren 14

3.3.4 Professionalservaringsonderzoek, -platform 14

4. Kennis vergaren 15

4.1 Clientervaring 16

4.2 Ketenbreed leren 17

4.3 (Effectiviteit van) integrale zorg 17

4.4 Complexe scheidingen 19

4.5 Cultuursensitieve jeugdhulp 19

4.6 Onderzoek structurele knelpunten zorgaanbod Haaglanden 19

4.7 Sturingsvraagstuk transformatie JeugdzorgPlus 20

5. Kennis delen 21

5.1 Jaarcongressen 21

5.2 Themabijeenkomsten 21

5.3 De stem van de jongere en ouders voor effectieve jeugdhulp 22

6. Budgettaire uitkomsten 23

1. Inleiding

Bij de invoering van de Jeugdwet[1] per 1-1-2015 is bepaald dat deze zou worden geëvalueerd. In oktober 2016 is de eerste (tussen)evaluatie van de Jeugdwet gestart. Gezien de nog korte tijd na de invoering van de wet was het maken van een goede tussenbalans het maximaal haalbare. Veel was in 2016 nog in ontwikkeling. De tussenevaluatie liet als rode draad zien dat de beoogde transformatie naar een effectiever stelsel voor jeugdhulp nog niet gerealiseerd was en dat er tijd nodig is om de decentralisatie echt te laten werken[2].

Naar aanleiding van de tussenevaluatie heeft het Rijk in nauwe samenwerking met gemeenten, branches en cliëntenorganisaties in 2017 het *Actieprogramma Zorg voor de Jeugd*[3] uitgebracht. In dit Actieprogramma worden zes actielijnen geformuleerd die moeten helpen bij het versterken en versnellen van transformatie van de jeugdhulp.

Om de vernieuwing van het jeugdhulpstelsel een extra impuls te geven, hebben VNG en Rijk een Transformatiefonds[4] opgericht. Het doel van dit fonds en het Actieprogramma is –binnen de transformatiedoelen uit de Jeugdwet- met zes actielijnen extra te investeren *"om de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering merkbaar en meetbaar steeds beter te maken voor kinderen, jongeren en gezinnen, zodat ze op tijd passende hulp ontvangen."*

Om voor een bijdrage in aanmerking te komen, konden regio's voor 1-10-2018 een aanvraag indienen[5]. Landelijk was bepaald dat de grootste gemeente uit de regio's de subsidie zouden ontvangen. Den Haag ontving bericht van de toekenning op 29 november 2018. In de decembercirculaire van 2018 zijn de regio's geïnformeerd over de bedragen. Voor de Regio Haaglanden gaat het om 2,4 mln. per jaar over de periode 2018-2020. De feitelijke uitvoering vond plaats in de periode 2019-2021.

[1] De Jeugdwet legt de verantwoordelijkheid voor een goede jeugdhulp bij de gemeenten en stelt regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.
[2] https://publicaties.zonmw.nl/eerste-evaluatie-jeugdwet/
[3] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/04/01/actieprogramma-zorg-voor-de-jeugd
[4] Het gaat in totaal om € 108 miljoen, waarvan € 54 miljoen uit het gemeentefonds is gehaald en € 54 miljoen uit de Rijksbegroting.
[5] Terug te vinden op www.jeugdhulphaaglanden.nl

2. Aanvraag en uitvoering in Haaglanden

In 2018 is in verband met de in te dienen aanvraag geïnventariseerd wat er op dat moment in de regio gebeurde ten aanzien van de zes actielijnen. Op basis daarvan is gekozen om de middelen van het Transformatiefonds in te zetten op twee prioritaire actielijnen: Actielijn 2 ('zo thuis mogelijk') en Actielijn 6 ('vakbekwaamheid') en daarnaast voor het borgen van continuïteit van het lopende traject rond jeugdbescherming en lokale teams ('Beter Samenspel"). Uitgangspunt was verder om de extra middelen uit het Transformatiefonds voornamelijk te besteden aan uitvoering van primair proces, aan monitoring (onderzoek) en tijdelijke projectcapaciteit. Tot slot was een landelijke voorwaarde om ontwikkelde kennis toegankelijk te maken ten behoeve van kennisdeling.

Het beschikbare budget voor Haaglanden bedroeg € 7,2 mln., verdeeld over de jaren 2019, 2020 en 2021. De gemeente Den Haag ontving en beheerde de ontvangen bedragen. De gemeenten Den Haag en Rijswijk leveren beide een projectleider (0,25 fte) en verzorgen de operationele directievoering. Vanuit het Transformatieplan zijn tevens gedeeltelijk de kosten gedekt voor de regionale programmamanager.
Voor elk projectjaar is een Uitvoeringsplan opgesteld en geaccordeerd door de betrokken directeuren. Over 2019 en 2020 zijn jaarrapportages opgesteld ten behoeve van directie en het Bestuurlijk Overleg Jeugd. De gemeenteraden worden door middel van dit eindverslag over de uitvoering van het Transformatiefonds geïnformeerd.

3. Uitgevoerde projecten

Vooraf

De meeste van de in 2018 voorgenomen projecten zijn uiteindelijk tot stand gekomen. Maar het vooraf beoogde tempo bleek achteraf niet altijd haalbaar. Hieraan liggen twee majeure ontwikkelingen ten grondslag:

- *De gemeenten in Haaglanden raakten in 2019 in een juridische procedure met de jeugdhulpaanbieders verwikkeld, waardoor invoering van een resultaatgericht stelsel een andere invulling heeft gekregen, en waardoor tevens projecten vertraging opliepen.*
- *De coronacrisis kreeg in 2020 een enorme impact op het maatschappelijk leven met als gevolg stagnatie in projecten en nieuwe prioriteiten in Nederland, met gevolgen uitstel, her-prioriteren en/of anders uitvoeren van projecten.*

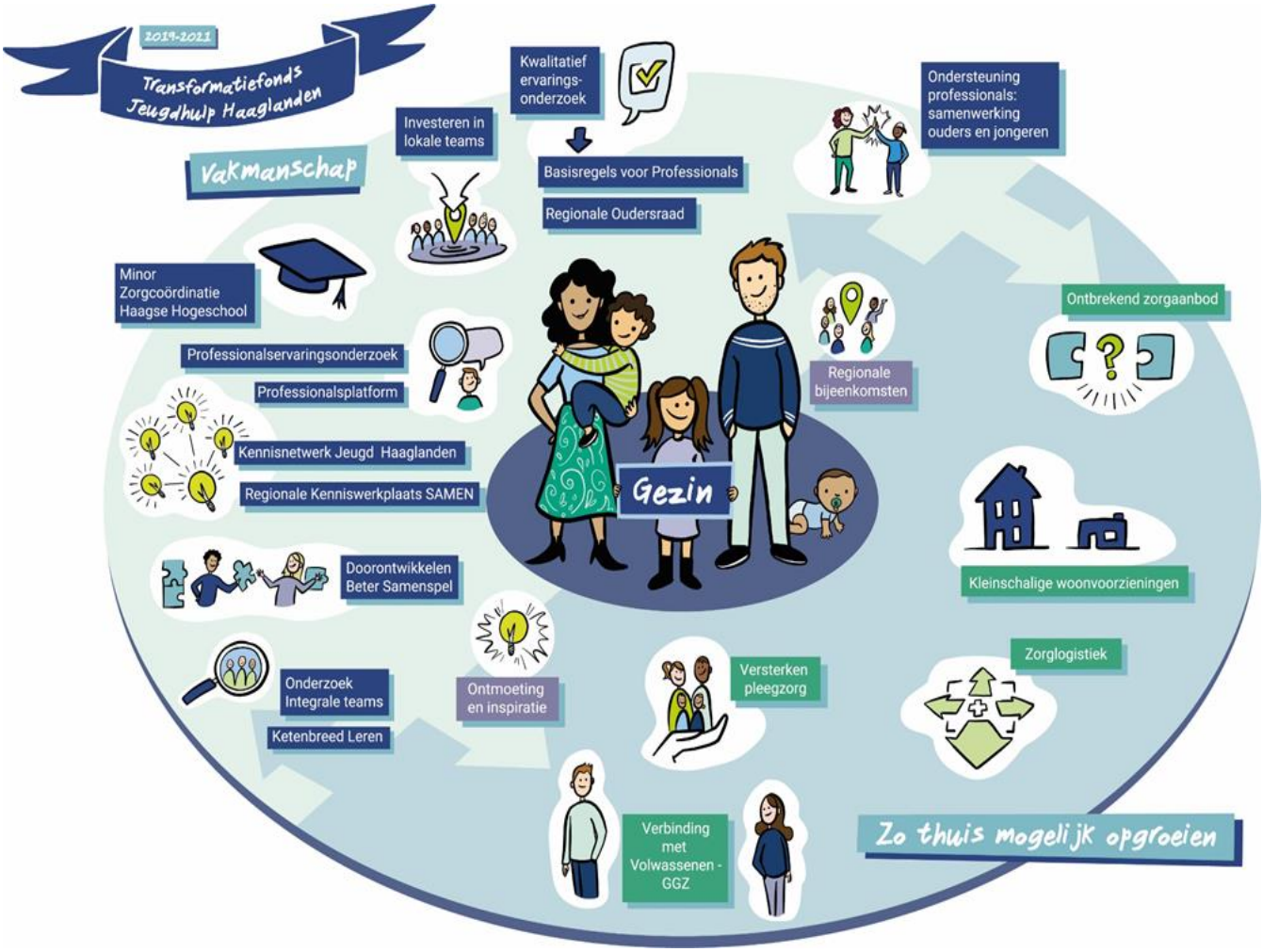
De evaluatie van een aantal activiteiten vond plaats in het laatste halfjaar van 2021. De rapporten komen pas in de loop van de 2022 beschikbaar. Waar al beschikbaar zijn voorlopige bevindingen en aanbevelingen in deze eindrapportage over de uitvoering van het Transformatiefonds meegenomen.

Samenvattend overzicht van de projecten

Actielijn Twee **Hulp, hulpaanbod**	Versterken integrale zorg, integrale teams Verbinding v-GGZ Kleinschalige woonvoorzieningen ASS
Actielijn Zes **Vakbekwaamheid** **Kennis/Opleiding**	Professionals Ervaringsonderzoek Kwalitatief cliëntervaringsonderzoek Resultaatgericht werken Minor Zorg coördinatie Samen werken, Samen leren (stageprogramma) Bijdragen aan Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden Bijdragen aan Kenniswerkplaats SAMEN Factoren Complexe scheidingen Tools Cultuursensitieve jeugdhulp Jaarcongressen Leerbijeenkomsten en Webinars Projecten 'de stem van de jongere…'
Stelsel/Netwerk	Beter Samenspel voor veilig opgroeien Zorglogistiek (wachtlijsten) Evaluatie Zorglogistiek Onderzoeken integrale zorg Ketenbreed leren Onderzoek structurele knelpunten zorgaanbod

Een tweetal vooraf bedachte projecten zijn niet tot uitvoering gekomen.

- *In 2020 zou in Haaglanden resultaatgerichte financiering worden ingevoerd. In het Transformatiefonds was ruimte opgenomen om actiegericht onderzoek naar de implementatie uit te voeren en daarmee de uitvoerende professionals te ondersteunen. Ten gevolgde van de juridische procedures in 2019 is de vooraf bedachte resultaatgerichte bekostigingsvorm niet ingevoerd en derhalve is het beoogde actieonderzoek niet uitgevoerd.*
- *Er is sprake van een toenemend arbeidsmarktvraagstuk. Er werden door samenwerking met de werkgeversvereniging en jeugdhulpaanbieders mogelijkheden gezien om door middel van een verkort gezamenlijk traject[6] professionals in staat te stellen de vereiste SKJ-registratie te behalen. Vanuit het Transformatiefonds zou een businesscase worden gefinancierd. De coronacrisis is er oorzaak van dat dit traject aanvankelijk werd uitgesteld en inmiddels door diverse organisatorische wijzigingen te complex is voor uitvoering*.

[66] EVC-traject (eerder verworven competenties)

3.1 Actielijn Twee: Kinderen groeien zo thuis mogelijk op

De activiteiten vanuit het Transformatiefonds in het kader van Actielijn 2 waren aanvullend op lopende innovaties in de regio, zoals het programma 'Jeugdhulp in gezinsvormen' en 'Versterking van integrale ambulante zorg'. Rond de integrale ambulante zorg is aangesloten bij de lopende initiatieven van drie samenwerkingsverbanden van jeugdhulpaanbieders en voor Beter samenspel voor veilig opgroeien' (samenwerking met jeugdbescherming) is vanuit het fonds continuïteit geborgd (zie hoofdstuk 3.2). Voorts is ingezet op inhoudelijke onderbouwing door middel van actiegericht onderzoek (zie verder hoofdstuk 4) en is een voorziening voor wachtlijstaanpak (Zorglogistiek) uitgebouwd. Op basis van onderzoek naar ontbrekend zorgaanbod in Haaglanden is aan twee aanbieders ondersteuning geboden bij het realiseren van kleinschalige voorzieningen.

Initieel vertrekpunt voor Actielijn Twee uit de aanvraag
Jeugdigen hebben recht op veilig opgroeien, bij voorkeur in het eigen gezin of een vervangende gezinssituatie. Om uiteenlopende redenen lukt dit soms niet of is op basis van gedrag of ziekte een omgeving nodig waar opvang samen gaat met (intensieve) behandeling.

Vanuit veel onderzoek is bekend dat residentiële opname, zeker als deze gepaard gaat met veelvuldige herhaling en/of overplaatsingen, ernstige negatieve bijwerkingen voor de jeugdige kan hebben. Daarom willen de gemeenten in Haaglanden het gebruik van residentiele zorg in huidige vorm sterk terugdringen. De gemeenten willen maximaal inzetten op andere vormen van verblijf (kortdurend, gezinsinterventies etc.) en waar mogelijk ook op het fors terugdringen van het gebruik van residentiële voorzieningen.

Voor kinderen jonger dan 12 jaar zou residentiële verblijf een zeldzame uitzondering moeten zijn.

3.1.1 Versterken van regie op wachtlijsten (Zorglogistiek)

Hoewel ongewenst, is er ook in de regio Haaglanden sprake van wachtlijsten en wachttijden. Het nadelig effect hiervan wordt versterkt door het ontbreken van coördinatie en gefragmenteerde sturing. Een van de projecten vanuit het Transformatiefonds is het organiseren van een regionale coördinatiefunctie rond residentiële zorg met als doel:

- *inzicht in in-, door- en uitstroom van complexe hulpvragen en residentiële jeugdhulp*
- *regie op wachtlijsten*
- *vraag en het aanbod beter op elkaar te laten aansluiten.*

Het project omvat een centrale registratie en een wekelijks overleg van aanbieders om nieuwe aanmeldingen en jeugdigen die willen/moeten doorstromen te bespreken. Doel is dat duidelijk is welke zorgaanbieder een plek en traject gaat bieden aan de jeugdige, hoe lang de wachttijd is, en wat er ter overbrugging mogelijk is. Voordeel is dat verwijzers niet ieder voor zich naar verschillende zorgaanbieders hoeven te bellen voor plaatsingsmogelijkheden. Alles met als doel: een efficiënte toeleiding van residentiële plekken, grip en zicht op wachtlijsten, minder overplaatsingen en sneller op de juiste plek.

Dit project is al in 2018 vanuit regionale incidentele middelen voorbereid. Vanuit het Transformatiefonds is het project gedurende drie jaar gecontinueerd en uitgebouwd. In 2021 kon het project worden benut voor een doorbraakaanpak in het kader van een toezichtstraject door de

Inspectie. Tevens vormt Zorglogistiek samen met het Expertisecentrum Complexe Zorg een belangrijke bron voor inzicht in ontbrekend zorgaanbod in de regio.
Volgens planning is het project eind 2021 door het Lectoraat Jeugdhulp in Transformatie van de Haagse Hogeschool geëvalueerd. In totaal zijn de gegevens van 427 jeugdigen van Wachtlijstbeheer en 159 jeugdigen bij Zorglogistiek geanalyseerd. Voorlopige conclusies en aanbevelingen uit het rapport:

Gedragswetenschapper uitvoeringspraktijk:
"Ook als het heel ingewikkeld is, zeggen we: laten we niet afwijzen, maar samen optrekken met de samenwerkende organisaties, waardoor je meer kinderen in de regio houdt."

We concluderen dat Zorglogistiek ten dele oplevert wat het beoogt, waarbij het meer bereikt voor jeugdigen waarvan de hulpvraag aansluit bij het beschikbare zorgaanbod dan voor jeugdigen met een meer complexe hulpvraag waarvoor passend aanbod ontbreekt of met maatwerk gerealiseerd moet worden. Voor de groep jeugdigen waar de hulpvraag passend is bij het aanbod van de betrokken zorgaanbieders is grotere efficiëntie in het plaatsingsproces bereikt, maar deze is wellicht nog verder te vergroten door kleinere zorgaanbieders te verbinden aan Zorglogistiek en Zorglogistiek een groter mandaat te geven om zorgaanbieders te verplichten tot het leveren van passende zorg.
Voor jeugdigen met complexe problemen blijkt residentiële hulp en het daarbij benodigde maatwerk moeizaam en langzaam tot stand te komen. De betrokken zorgaanbieders komen niet eenvoudig tot een gezamenlijk passend aanbod, hoewel zij dit wel wensen. Een aantal factoren speelt mogelijk onderliggend een rol in het niet of laat tot stand komen van afspraken over passende zorg voor deze jeugdigen. Zorglogistiek heeft onvoldoende mogelijkheden om de zorgaanbieders aan te spreken op hun taak en verantwoordelijkheid om gezamenlijk passende zorg te leveren. Daarnaast constateren de zorgaanbieders dat een jeugdige met complexe problemen een financieel risicovol voor de organisatie kan zijn.

Omdat het onderzoeksrapport[7] begin 2022 beschikbaar komt, vindt besluitvorming over structurele inzet plaats in het eerste halfjaar 2022. In verband daarmee wordt het project vanuit de gemeentelijke jeugdhulpmiddelen in 2022 voor een jaar verlengd en wordt binnen een verbrede aanpak van de wachtlijstproblematiek aan de slag gegaan met de conclusies en aanbevelingen, waaronder:
- *voorzien in mandaten*
- *verbreden met meer betrokken partijen voor vergroten oplossingsmogelijkheden*
- *verbeteren van de registraties*
- *aansluiten van het gemeentelijk domein voor integrale aanpak en beleid.*

3.1.2 Integrale specialistische zorg

Al voor de transitie van de jeugdzorg in 2015 is door combinaties van jeugdhulpaanbieders in Haaglanden ingezet op integrale ambulante zorg met diverse vormen van ambulante teams, waarin de expertises LVB, jeugd-GGZ en jeugd- en opvoedhulp zijn verenigd. Vanuit het Transformatiefonds is ingezet op een verdere versterking van deze functie, met als doel:
- *borgen continuïteit (waaronder bereikbaarheid buiten kantooruren en inzet bij crisissituaties)*
- *verbinding met volwassenen-GGZ.*

<u>Een traject met hobbels</u>
Van eind 2018 tot half 2019 zijn door de gemeentelijke projectleiders gesprekken met de combinaties van aanbieders gevoerd. Primaire meerwaarde van het uitbreiden van de projecten werd door de aanbieders vooral gezien in het beschikbaar stellen van de expertise van de integrale teams 'aan de voorkant', dus bij lokale teams en bij crisisinterventie. Bij consultatie van de lokale teams bleek dit daar niet te worden gedeeld. De behoefte van lokale teams en ook CIT/JB-west ligt

[7] Het rapport komt beschikbaar op www.jeugdhulphaaglanden.nl en www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl

meer bij beschikbaarheid van expertise volwassenen-GGZ voor een juiste taxatie van ouderproblematiek.

Een tweede aandachtspunt was dat de samenwerking tussen partijen complex is door onder andere cultuuraspecten als anders kijken, rolneming en tuchtrecht, waarbij de per 1-1-2015 gewijzigde financiering per product deze complicerende aspecten heeft versterkt. Een van de bestaande combinaties heeft het integrale team[8] in 2020 ontbonden en werkt sindsdien 'regulier ad-hoc' samen. In een andere combinatie[9] is onderzoek gedaan naar wisseling van partners.
Deze 'hobbels' maakten dat aan het voorgenomen doel 'grenzen van veiligheid in de thuissituatie herdefiniëren' niet expliciet is gewerkt.

Volwassenen-GGZ
De combinatie van continuïteitsvraagstukken en een andere behoefte bij de lokale teams heeft ertoe geleid dat de projectopdracht vanuit het Transformatiefonds is verbijzonderd naar bij wijze van pilot financieren van beschikbaarheid van expertise volwassenen-GGZ bij complexe gezinssituaties waar potentieel risico op uithuisplaatsingen van kinderen is. Die inzet is vanuit Zorgverzekering niet zonder meer financierbaar.

De verbijzondering heeft geleid tot gestructureerde en door de professionals gewaardeerde samenwerking tussen een GGZ-partij en Jeugdbescherming West, het Expertisecentrum Complexe Zorg en het Crisisinterventieteam, alsmede bij de GGZ-partners die vanuit de eerdere projecten waren betrokken tot verbeterde interne samenwerking tussen de jeugd-GGZ en volwassenen-GGZ. De kosten vanuit het Transformatiefonds stonden gepland voor 2019 en 2020, maar zijn feitelijk gemaakt in 2020 en 2021.

Manager uitvoeringspraktijk:
"Bij heel veel gezinnen waar sprake van geweld is, blijkt verslaving of middelengebruik een hele belangrijke oorzaak of in standhoudende factor. En het gebrek aan die expertise maakte dat we minder effectief waren in blijvende veiligheid brengen in de gezinnen."

Onderzoek
Rond het thema 'integrale zorg' zijn een drietal onderzoeken gefinancierd. Zie hiervoor hoofdstuk 4. Jeugdbescherming West voert ook intern evaluatieonderzoek uit. De noodzaak van een sterke verbinding tussen het jeugddomein en de volwassenen-GGZ wordt ook elders onderkend en krijgt inmiddels ook aandacht in relatie tot het 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' en de Hervormingsagenda[10].

Praktijkervaringen v-GGZ

GGZ Delfland
De verbeterde interne samenwerking tussen de Jeugd-GGZ en de Volwassenen-GGZ heeft geleid tot de realisatie van een Gezinspoli. Deze bestaat uit twee separate behandeltrajecten die optimaal op elkaar afgestemd zijn. Hypothese was dat de behandeling van het kind en gezin zou profiteren van een goed afgestemde individuele behandeling van de ouder. In de looptijd van de Gezinspoli (6 maanden) werd dit bevestigd. Gelijktijdig of vervolgens ontwikkelde de behandeling van kind en gezin zich meer voorspoedig dan vooraf aan de behandeling van de ouder. In voorkomende situaties dat een ouder eerst een (korter of langer durend) motivatietraject doorliep teneinde gemotiveerd te raken voor een individueel traject binnen de Volwassen-GGZ, werd dit gefinancierd vanuit het Transformatiefonds. De behandeling van de ouder binnen de Volwassen-GGZ werd daarna regulier gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet. De eerste positieve resultaten van de Gezinspoli hebben nu reeds geleid tot toenemende aanmeldingen en daarom wordt dit aanbod gecontinueerd en uitgebreid. Eind 2021 waren 18 gezinnen in behandeling bij de gezinspoli.

[8] IAT van GGZ Delfland, Jeugdformaat en Ipse de Bruggen
[9] Leger des Heils en de Opvoedpoli (combinatie HIT/HaZo) hebben in 2021 samenwerking met Rivierduinen onderzocht
[10] Twee landelijke trajecten waarover het Kabinet Rutte IV nog moet besluiten

Praktijkervaringen v-GGZ

Leger des Heils en Rivierduinen
Bij de locaties Den Haag en Zoetermeer zijn in de 2e helft van 2021 (de pilotduur) rond de 30 gezinnen bij de pilot betrokken geweest (begeleid/behandeld). Bij de casuïstiekbesprekingen van jeugd is de volwassen-ggz bij iedere casus betrokken geweest. In 90% van deze interventies betrof dit meedenken, kennisdelen/educatie en afstemmen. In meerdere situaties is gezamenlijk huisbezoek gebracht. Voor twee gezinnen werd na dit huisbezoek overbruggingszorg vanuit de v-GGZ ingezet totdat een beoogde behandeling kan starten.
De pilotduur van een half jaar was te kort om de samenwerking uit te breiden en tot concretere kwalitatieve resultaten te leiden. De overtuiging is door de inzet en samenwerking gesterkt dat jeugdhulp en volwassen ggz complementair aan elkaar zijn om in de gezinnen met complexe problematiek de juiste dingen te doen met de juiste kennis en om het systemisch werken nog verder te optimaliseren.

Youz
Om uitvoering te geven aan de ontwikkeling naar integraal werken, zijn in 2018 in ambulante specialistische integrale teams opgestart, samengesteld vanuit een samenwerkingsverband tussen Jeugdformaat, Ipse de Bruggen en Youz/Parnassia Groep. Sinds 2020 werken zij gezamenlijk binnen de integrale unit onder de noemer 'Beter Thuis'. Het doel van het integrale zorgaanbod bij Beter Thuis is het bieden van afgestemde hulpverlening voor alle gezinsleden die noodzakelijk is voor duurzame participatie in de
reguliere maatschappij. De doelgroep van de integrale unit van Beter Thuis betreft gezinnen met meervoudige en complexe problematiek die moeite hebben met het participeren aan het dagelijks leven. De hulpverlening heeft daarom betrekking op alle aspecten van 'het gewone leven', zoals individuele en gezinsproblematiek, woonsituatie, financiën, opleiding en arbeidstoeleiding.
In de periode vanaf april 2020 (start hosting onder Youz) tot en met januari 2022 zijn er 152 gezinnen gestart bij de teams die betrokken waren bij integraliteit, waarvan een deel vanuit de deelprojecten uit het Transformatiefonds. Voor het doelgroepenonderzoek zijn de gegevens van 93 gezinnen benut.

Expertise Centrum Complexe Zorg
Er is structureel inzet van de GGZ-professional tijdens bijeenkomsten van de experttafels en/of vormgeven van advies. Er zijn in principe wekelijks bijeenkomsten waar de GGZ-professional aansluit. Er zijn vier gezinnen waarbij de GGZ-professional een actieve bijdrage heeft geleverd door apart met ouders in gesprek te gaan, als ook een second opinion heeft georganiseerd. Verder is de betrokken professional een aantal maal 'geconsulteerd' en extra aangesloten bij vervolg overleggen.

Het Crisisinterventieteam
De medewerker v-GGZ sluit structureel twee keer per week één uur aan, bij de casuïstiek bijeenkomsten binnen het CIT. Daarnaast is er de mogelijkheid van consulteren. Dit wordt niet apart geregistreerd, maar betreft gemiddeld één à twee zaken per week. De medewerker v-GGZ bij het CIT heeft met 45 gezinnen contact gehad in 2021. Deze gezinnen zijn door CIT medewerkers aangedragen, omdat:

- *er feitelijk- of een sterk vermoeden was van problematisch middelengebruik en,*
- *de inschatting was dat gezinsleden open zouden staan voor contact met de v-GGZ expert en,*
- *er nog geen behandeling in de verslavingszorg liep.*

Bij 26 van deze 45 gezinnen werd er n.a.v. contact met INDIGO medewerker vervolghulp gericht op gebruik ingezet.

Jeugdbescherming
Er is structurele inzet van medewerkers v-GGZ bij de wekelijkse casuïstiekbespreking. Daarbij wordt er bij gemiddeld vijf gezinnen input geleverd in de vorm van advies vanuit de expertise volwassen GGZ. Het toevoegen van expertise tijdens huisbezoeken en het aansluiten bij gesprekken is niet geregistreerd voor 2021. Na een aanloopperiode betreft dit gemiddeld één consult per twee weken per medewerker v-GGZ

3.1.3 Kleinschalige woonvoorzieningen

Vanuit het Expertisecentrum Complexe Zorg is gesignaleerd dat het in de regio Haaglanden ontbreekt aan kleinschalige woonzorgvoorzieningen voor een kleine groep jongeren met een zeer specialistische zorg- en begeleidingsvraag, onder meer door ernstige hechtingsproblematiek en/of autisme. Het signaal bestond al langer, maar een eerder initiatief is om uiteenlopende redenen (inhoudelijk en financieel) in 2019 niet tot uitvoering gekomen.

Vanuit het Transformatiefonds zijn in 2021 middelen ingezet voor dekking van frictiekosten bij de ontwikkeling van de gevraagde voorzieningen en tevens als impulsgeld om deze voorzieningen vernieuwend vorm te geven. Projecten zijn getoetst aan elementen van kleinschaligheid (o.a. groepsgrootte en flexibiliteit verblijf) en waar mogelijk op een gezinsgericht karakter van het aanbod, inclusief een zo sterk mogelijke verbinding en aandeel in de zorg van de natuurlijke ouders. Flexibele zorgvormen die onvoorwaardelijk klaar kunnen staan ongeacht leeftijd en/of diagnose.

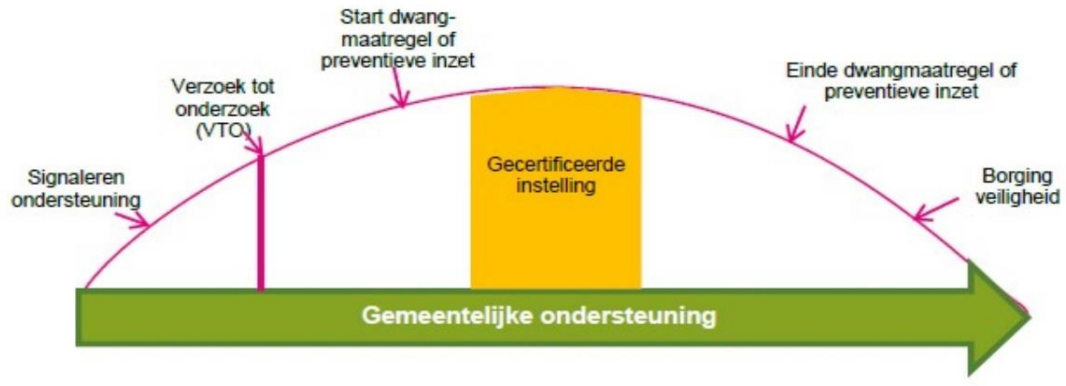
Na werving binnen de groep jeugdhulpaanbieders die gecontracteerd is voor voorzieningen met verblijf, zijn uiteindelijk twee jeugdhulpaanbieders[11] bereid gevonden een kleinschalige voorziening voor de doelgroep 'ASS' te creëren en hiervoor samenwerking aan te gaan. Dit heeft geleid tot een voorziening in Delft voor 10-12 kinderen in de leeftijd 14-17 jaar en tot een eerste gespecialiseerd gezinshuis voor de jongere doelgroep (max. 4 kinderen).

Orthopedagoog uitvoeringspraktijk:
"Waar wij heel trots op zijn is dat er nu een woongroep Jeugd in het zelfde pand zit als een beschermde woonvorm voor Volwassenen, waardoor de jongeren na hun 18de niet op zoek hoeven naar een hele nieuwe plek, terwijl ze bijvoorbeeld hier een netwerk hebben opgebouwd of hier naar school gaan. Als dat nodig is kunnen ze doorstromen naar beschermd wonen voor volwassenen."

De verdere ontwikkeling wordt in 2022 gemonitord met inzet van expertise van een gespecialiseerde kenniscentrum.

3.2 Continuïteit Beter Samenspel

In de periode 2016-2017 is in Haaglanden een visie ontwikkeld op hulpverlening voor kinderen/ jeugdigen die geconfronteerd werden met onveiligheid binnen de gezinnen waar ze deel van uitmaken en daardoor in het vizier kwamen van de jeugdveiligheidsketen. Deze visie beoogde een radicaal andere werkwijze van Lokale Teams en de Gecertificeerde Instellingen (GI's), doordat deze niet langer in het verlengde (lineair) van elkaar opereren, maar juist parallel (gelijktijdig) en met gebruik van elkaars kennis en expertise. Dit werd het programma 'Beter Samenspel voor Veilig Opgroeien' dat in 2018 in uitvoering werd genomen. Eerst in zgn. voorloopgemeenten[12] en later, vanaf 2020 ook elders in Haaglanden.

[11] Prodeba en Jeugdformaat
[12] Delft, Den Haag, Westland

In beginsel zou Beter Samenspel worden uitgevoerd binnen de reguliere instellingsbegrotingen. Door de vanaf 2018 toenemende budgettaire druk in de jeugdhulp bleken de reguliere begrotingen echter niet toereikend voor een dergelijk omvangrijk programma en is de optie om tijdelijk met het Transformatiefonds continuïteit te borgen benut. Een belangrijk deel van de middelen is besteed aan samenwerking rond concrete casuïstiek in de voorlopergemeenten, alsmede voor een scholingsproject van JB-medewerkers. De jeugdhulpprofessionals die de werkwijze inmiddels toepassen, ervaren dat de doelen van Beter Samenspel worden behaald[13] naarmate zij hier meer ervaring in opdoen en de werkwijze bij meer gezinnen toepassen.

Door een samenloop van omstandigheden met onderling versterkende effecten, zijn zowel doorontwikkeling als bredere implementatie in 2020 en 2021 fors vertraagd. Zo was onder meer de coronacrisis belemmerend voor "gezamenlijk ervarend leren" en liet de werkdruk zowel door het thuiswerken als de werkdruk in de sector en in de gemeenten te weinig ruimte voor vernieuwende werkvormen. Er is dus wel geïnvesteerd in methodiek en trainers, maar er was te veel druk, zowel door beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerde medewerkers als de beschikbaarheid van passende hulp voor gezinnen met complexe problematiek. Een gepland en aan het Lectoraat Jeugdhulp in transformatie Jeugd Haaglanden opgedragen evaluatieonderzoek is vanuit dezelfde oorzaken gestagneerd.

De urgentie van de benodigde doorontwikkeling is met de presentatie van het landelijk Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en de verbetertrajecten rond huiselijk geweld en kindermishandeling echter alleen maar toegenomen. De uitgangspunten van Beter Samenspel sluiten hier nog steeds volledig op aan en de opgedane ervaringen en ontwikkelde instrumenten dragen bij aan een mogelijke doorstart in gewijzigde vorm. Hieraan wordt van begin 2022 gewerkt.

[13] • Er is meer samenwerking tussen de cliënten en de hulpverlening (in het algemeen)
• De professionals plukken de vruchten van het wederzijds gebruik van elkaars expertise
• Er is sprake van een volledigere overdracht

4. Actielijn zes, investeren op vakbekwaamheid

Initieel vertrekpunt voor Actielijn Zes uit de aanvraag
Het invulling geven aan deze actielijn rond vakbekwaamheid heeft tot doel dat kind en gezin meer op maat en vanuit hun vraag worden geholpen. Dit vraagt niet alleen aandacht voor opleiden van uitvoerende professionals en verwijzers, maar ook voor samen leren door professional en leidinggevende en professional en burger/zorgvrager, alsmede voor een duurzame verbinding tussen (hoge)scholen en jeugdhulpaanbieders.
Met deze actielijn wordt ingezet op het transformatiedoel 'ruimte voor de professional' uit de Jeugdwet.

Het is belangrijk dat de opleidingen van professionals, zowel aan de basis als in (bijscholings) modules, qua inhoud en in het tempo van de maatschappelijke ontwikkelingen mee veranderen met de nieuwe vragen en rekening houden met regio-specifieke zaken. Hiervoor rust de primaire verantwoordelijkheid bij de opleidingsinstituten en jeugdhulpaanbieders, maar in Haaglanden is ook gekozen voor een rol van gemeenten vanuit de stelsel- en opdrachtgeverstaak[14].

Doel van dit project:
- *Periodiek verrijken van inhoud van de curricula 'social work' en 'pedagogiek'*
- *Inbedden van regio-specifieke aspecten*
- *Verbinding van docenten en studenten aan de steeds veranderende praktijk en voor studenten brede stagemogelijkheden en carrièreperspectief binnen het brede sociale domein*.

4.1 Implementatie resultaatgericht werken

In 2020 zou in Haaglanden resultaatgerichte bekostiging worden ingevoerd. Met middelen uit het Transformatiefonds zou implementatie worden gefaciliteerd en de medewerkers van de lokale teams worden getraind. Zoals aan het begin van dit hoofdstuk aangegeven is de resultaatbekostiging[15] uiteindelijk niet ingevoerd, en is op een andere wijze aan resultaatsturing gewerkt d.m.v. optimalisering van administratieve processen en ontwikkeling van instrumenten voor kostenbeheersing.

Omdat de situatie in elke gemeente in Haaglanden verschilt qua samenstelling en werkwijze van de lokale team is in het plan voor het Transformatiefonds vastgelegd dat de gemeenten zelf besluiten op welke wijze zij dit deel van de middelen uit het Transformatiefonds aanwenden, mits verbonden aan het doel waarvoor de middelen zijn bestemd: implementatie resultaatgericht werken bij de lokale teams. Regionaal is uitgewisseld en samengewerkt in het tijdelijke team van implementatiemanagers.

4.2 Minor zorgcoördinatie in het publieke domein

Met de faculteiten Social Work en Pedagogiek alsmede het Lectoraat jeugdhulp in transformatie van de Haagse Hogeschool is in 2019 de ontwikkeling besproken van een minor, met als werktitel 'social work in het publieke domein'.

[14] Zie ook Actielijn 6 uit het landelijk Actieprogramma 'Voor de Jeugd'.
[15] waarbij producten plaats maken voor profielen, intensiteiten en resultaatdialoog

Vanuit het Transformatiefonds is bijgedragen aan de ontwikkelingskosten. Met ingang van het schooljaar 2020-2021 is de minor in het vierde leerjaar, eerste semester uitgevoerd. Bij de start namen ruim 70 studenten deel aan de minor, die daarmee in een klap de op een na grootste minor werd. Het is de bedoeling dat de minor de komende jaren van het aanbod van de Haagse Hogeschool deel blijft uitmaken en op basis van jaarlijkse evaluatie wordt doorontwikkeld.

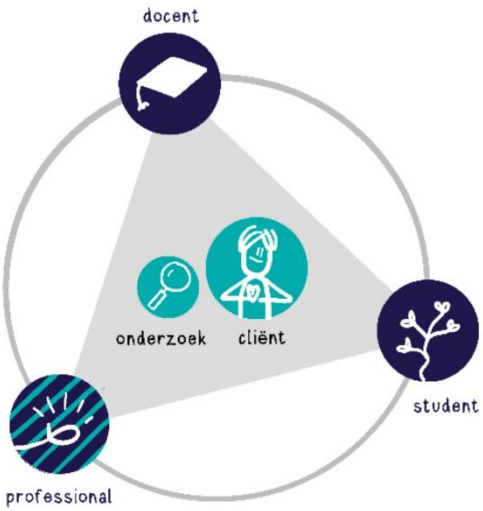
Student Pedagogiek aan De Haagse Hogeschool, over de minor Zorgcoördinatie
"We worden heel erg voorbereid op de beroepspraktijk. Wat we nu heel erg leuk lijkt is om bij een CJG een zorgcoach te worden."

4.3 Samen werken, samen leren

In 2019 is op basis van pilots gestart met uitvoering van het door ZonMw gehonoreerde project "Samen werken, Samen leren". Dit leernetwerk is opgezet met subsidie van ZonMW door Hogeschool Leiden, De Haagse Hogeschool en jeugdzorgorganisaties uit Zuid-Holland.

In het leernetwerk wordt gebruik gemaakt van ervaringskennis in de persoon van studenten en ouders en wetenschappelijke kennis over de jeugdzorg. In het leernetwerk komen per deelnemende praktijkorganisatie stagiairs, hun begeleiders vanuit de praktijk en de begeleidende docenten samen.

De stagiairs organiseren de leernetwerk-bijeenkomsten en bereiden deze inhoudelijk voor. Centraal in de aanpak staat de dialoog in de vorm van een leernetwerk tussen opleiding en uitvoering met deelname van stagiair en docent. Het project is geëvalueerd en afgerond.[16]

In Haaglanden zijn ter voorbereiding op continuering en verbreding in 2019 pilots uitgevoerd door Jeugdformaat en CJG Den Haag. Op basis van de opgedane ervaring zijn voor 2021 en 2022 afspraken gemaakt waarbij de Haagse Hogeschool een coördinerende rol heeft bij de uitvoering waar inmiddels vier praktijkorganisaties en twee lokale teams zijn betrokken.

4.4 Professionalservaringsonderzoek, -platform

Een van de doelen van de transformatie in de jeugdhulp is het vergroten van de professionele ruimte voor professionals in de jeugdhulp. Vanuit de gemeenten in de regio Haaglanden en het Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden is het initiatief genomen om periodiek professionals-ervaringsonderzoek (PEO) te gaan uitvoeren. Het initiatief wordt ondersteund door de (landelijke) Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW). Daarbij wil het Platform Jeugdhulpprofessionals Haaglanden (PJH) een podium bieden aan professionals om met elkaar in gesprek te gaan. Dat gesprek wordt gevoed door korte onlinepeilingen onder professionals in de jeugdhulp.

[16] https://www.hsleiden.nl/transformaties-in-de-zorg-voor-jeugd/onderzoek/samen-werken-samen-leren

Het idee voor het platform is in april 2020 voorgelegd aan een groepje professionals, waarvan een deel in 2017 bij de regionale handreiking 'Ruimte voor professionals'[17] was betrokken. Bij hen is het idee positief ontvangen. Zij brachten onder meer naar voren dat een platform voor en door professionals goed zou zijn, onder andere om uit te wisselen en van elkaar te leren, bijvoorbeeld in de omgang met richtlijnen.
Daarnaast kwam sterk naar voren dat het daarbij belangrijk is om een relatie te hebben met management en beleid. Tenslotte is ook het besef belangrijk dat beginnende en meer ervaren professionals soms andere dingen vragen. Uiteindelijk doel hiervan is meer ruimte voor professionals te creëren, zodat zij op een goede manier hulp kunnen verlenen aan gezinnen.

De vragenlijst van het professional-onderzoek van september 2021 is ingevuld en de tussentijdse resultaten zijn middels een webinar met professionals besproken. De rapportage is in maart 2022 worden gepubliceerd. Tevens is de website van het platform gelanceerd[18]

[17] https://professionaliseringjeugdhulp.nl/assets/PJJ-1805-03-Handreiking-haaglanden.pdf
[18] https://www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl/platform-jeugdhulpprofessionals

5. Kennis vergaren

Initieel vertrekpunt voor leren en ontwikkelen
Een belangrijke spelregel binnen het landelijke programma rond het Transformatiefonds is dat wordt bijgedragen aan een lerend jeugdhulpstelsel. Het Transformatiefonds heeft ook tot doelstelling om gezamenlijk op landelijk niveau een stap voorwaarts te zetten, naar een jeugdhulpstelsel dat zich steeds beter ontwikkelt.
Jeugdregio's dienen aantoonbaar resultaten te boeken in de transformatie. Uit het indienen van een transformatieplan volgt dan ook de verplichting voor jeugdregio's om zowel op landelijk als op regionaal niveau kennis en ervaringen actief te delen en hiervan te leren.

Begin 2019 heeft afstemmingsoverleg plaatsgevonden tussen de regio's Haaglanden, Holland Rijnland en Midden Holland. Geconstateerd is dat voor het regionaal delen van kennis de gezamenlijke deelname aan de (toenmalige) Academische werkplaats SAMEN hiervoor het geëigende platform is. In de voorbereiding van de aanvraag voor een vervolg op de Academische werkplaats Samen is gekozen om een van de nieuwe leernetwerken in te richten rond integrale zorg. Vanuit de lopende projecten zijn initiële onderzoeksvragen geformuleerd.

Onderzoek en monitoring zijn een herkenbaar onderdeel van de subsidieaanvraag. Op basis hiervan zijn diverse actiegerichte onderzoeken gestart. Beide Actielijnen hebben vooral kwalitatieve (transformatie)doelen, maar beogen tevens financiële effecten. Dat laatste meten bleek een te complexe deelvraag, mede door de diverse doelmatigheidsmaatregelen die door de tekorten in de jeugdzorg de afgelopen jaren zijn gestart. Kostenbewustzijn heeft vooral een plek gekregen bij de implementaties in de lokale teams. Nog niet alle onderzoeken zijn afgerond. Alle rapporten komen uiteindelijk beschikbaar op de website van de regio Haaglanden.[19]

5.1 Clientervaring

Voor goede en effectieve hulp zijn de ervaringen van ouders en jongeren van groot belang. De Jeugdwet verplicht gemeenten daarom cliëntervaringsonderzoek (CEO) uit te voeren.
Op basis van de resultaten van het kwantitatieve CEO en de daarbij behorende duidingssessies, hebben de H10-gemeenten twee vraagstukken geselecteerd waarop zij een kwalitatief onderzoek willen richten, namelijk:

- *De samenwerking tussen de verschillende betrokken jeugdhulpprofessionals*
- *De mate waarin de hulp aansluit op de hulpvraag.*

Omdat er geen geschikte data voorhanden waren om dit verdiepende onderzoek uit te voeren is op verzoek van de gemeenten door De Haagse Hogeschool in 2019 verkend of een kwalitatief CEO kon worden uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in een pilot waarbij studenten social work interviews houden met ouders en jongeren over de ervaringen met de jeugdhulp. De pilot heeft geleid tot een eindrapportage[20]. In 2020 is een dergelijk onderzoek uitgevoerd voor zowel de gemeente Leidschendam-Voorburg[21] als de regio Haaglanden. Aanbevelingen vanuit de onderzoeken liggen op het terrein van lange wachttijden, gemeentelijke procedures, clientbetrokkenheid bij besluiten en wisselingen van hulpverleners. In 2022 wordt weer een regio breed onderzoek uitgevoerd.
De pilots zijn aanvullend vanuit het Transformatiefonds gefinancierd.

[19] www.jeugdhulphaaglanden.nl
[20] https://www.jeugdhaaglanden.nl/clientervaringsonderzoek-haaglanden-2019
[21] https://www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl/kwalitatief-clientervaringsonderzoek-leidschendam-voorburg-2020

5.2 Ketenbreed leren

Wat kunnen we leren van hulpverleningstrajecten die eindigen in specialistische jeugdhulp? Die vraag stond centraal in het landelijke onderzoek Ketenbreed Leren, waaraan Haaglanden heeft deelgenomen met financiering vanuit het Transformatiefonds. Het onderzoek is in 5 regio's in Nederland uitgevoerd. Het casusonderzoek werd uitgevoerd bij jeugdigen die verblijven in een Justitiële jeugdinrichting, JeugdzorgPlus, een Orthopedagogisch behandelcentrum of in de jeugd-GGZ.

In het onderzoek is gekeken met de 'kennis van nu' welke factoren belemmerend zijn geweest of juist hebben geholpen om de hulp goed te laten verlopen. Het onderzoek is nog niet af, maar er zijn wel een paar voorlopige resultaten te noemen.

In totaal zijn vanuit regio Zuid-Holland Noord negen cases onderzocht. Tijdens het onderzoek bleek de werving lastig vanwege twee aspecten: de tijdsinvestering voor professionals alsmede de inschatting dat het onderzoek te belastend is voor betrokkene jongere.

Een paar kenmerken in de levensloop.
- *Gemiddeld hadden de jeugdigen meer dan zeven woon- of verblijfplaatsen.*
- *Bijna alle betrokken jeugdigen hebben een klas gedoubleerd of zijn naar een lager schoolniveau geplaatst.*
- *Vaak is al op jonge leeftijd hulp in het gezin aanwezig.*
- *Daarnaast zien we dat deze jongeren vaak gepest werden op school, en er op enig moment in het leven van de jongere een opeenstapeling van problemen of gebeurtenissen plaatsvindt en de situatie op een gegeven moment escaleert.*
- *Dit zien we met name gebeuren bij of vlak na de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs.*

Het onderzoek levert naar verwachting diverse verbeterpunten op, die nadere uitwerking vragen. De verbeterpunten liggen op de volgende gebieden:
- *Wijze van samenwerking met ouders en jeugdigen en communicatie.*
- *Meer aandacht voor de mogelijkheden en grenzen van ouders en jongeren.*
- *De problematiek in een vroeg stadium in kaart brengen, benut en versterk signalering op school*
- *Systeemgericht werken*
- *Draag zorg voor een passend aanbod (ook ruimte voor de professionals) en erken ook als de hulp die nodig is niet geboden kan worden.*

Alle jeugdigen en ouders hebben te maken gehad wisselingen van hulpverleners. Juist bij jeugdigen met hechtingsproblematiek is dit onwenselijk. Daarnaast bleek het vinden van een goede vervolgplek vaak heel lastig door het ontbreken van het juiste aanbod, ontbreken van contracten of ontbreken van financiering.

De bevindingen worden benut voor multidisciplinair gesprek aan een voor dit doel samengestelde regionale leertafel. Elementen van de methodiek worden benut om vaker regionaal casuïstiekonderzoek voor leerdoeleinden te organiseren.

5.3 (Effectiviteit van) integrale zorg

De zorg meer integraal aanbieden is al langere tijd een belangrijke ambitie in het sociaal domein. Voortbouwend op al bestaande initiatieven is vanuit het Transformatiefonds tevens een grotere betrokkenheid van de expertise Volwassenen-GGZ gefaciliteerd. Maar hoe weten we, of die inzet effectief is en wat daarin de werkzame elementen zijn? Om dat te weten te komen, wordt integrale zorg in meerdere onderzoeken onder de loep genomen.

1. *De Specialist Dichtbij*

In dit project dat in 2021 is gestart met financiering door ZonMW wordt door de Kenniswerkplaats SAMEN onderzoek ingesteld naar werkzame en belemmerende elementen van een integrale specialistische werkwijze. Dit doet de Werkplaats door ervaringen met vijf lokale integrale specialistischte teams (Katwijk, Alphen aan den Rijn, de regio Haaglanden en Midden Holland) vanuit diverse perspectieven te onderzoeken, vergelijken en verbinden. De relevantie voor Haaglanden en het Transformatiefonds zit in de betrokkenheid van 'Beter Thuis', de unit integrale zorg van GGZ-aanbieder Youz, Jeugdformaat en Ipse de Bruggen.
Dit onderzoek[22] loopt tot september 2022

2. *Evaluatieonderzoek projecten volwassen-GGZ Transformatiefonds*

Individuele problematiek van ouders verkleint de kans op positieve uitkomsten van gezinsgerichte jeugdhulp. In de regio Haaglanden zijn daarom vanuit het Transformatiefonds een aantal pilots gefinancierd die de betrokkenheid van expertise Volwassenen-GGZ faciliteert, met het oog op een zo adequaat mogelijke aanpak van de gezinsproblematiek en voorkoming of verkorten uithuisplaatsing. Aan het Lectoraat Jeugdhulp in transformatie is gevraagd de meerwaarde van deze inzet te onderzoeken. Het Lectoraat Jeugdhulp in transformatie voert dit onderzoek uit in samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut.
In hoeverre leiden de pilots ertoe dat inzet vanuit de volwassenen-GGZ kan worden gerealiseerd en wat is hiervan de meerwaarde voor kinderen, gezinnen en de maatschappij? Het onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van de methode Effectencalculator[23].
Resultaten worden in het eerste kwartaal van 2022 verwacht[24].

3. *Verdiepende onderzoeken integraal team 'Beter Thuis'*

Jeugdhulpaanbieder Youz, een van de organisaties met een integraal team doet wetenschappelijk onderzoek naar de verschillende aspecten van het integraal werken. Youz heeft daarbij om cofinanciering verzocht.
Het onderzoek wordt in twee fases uitgevoerd, waarbij de 1e fase is afgerond. In het rapport[25] beschrijft de onderzoeker de doelgroep van de integrale unit van Beter Thuis, het samenwerkingsproject van Youz, Jeugdformaat en Ipse de Bruggen.
De gegevens zijn afkomstig vanuit Routine Outcome Monitoring (ROM), standaard onderdeel van de eerste fase van integrale analyse en daarmee de basis voor het hulpverleningsplan en voor zorgevaluatie. De beschrijving van de doelgroep laat zien dat er veel complexiteit en diversiteit bestaat in problematiek van de aangemelde gezinnen. Bij twee derde van de jeugdigen is de problematiek bekend. Hoewel dit een hoog percentage is, is het lager dan op basis van de verwijzing mocht worden verwacht. Mentale problematiek bij de jeugdige is immers het verwijscriterium voor de hulpverlening naar Beter Thuis. Bij meer dan de helft is sprake van problematiek op alle domeinen. Bij meer dan 90% van de gezinnen is sprake van problematiek binnen de opvoeding en zijn opvoeders bekend met eigen problematiek. Daarnaast bestaat bij bijna 90% zorgen over contextuele factoren, bij 84% bestaan problemen in het gezinsfunctioneren en bij bijna 80% problemen in het sociaal netwerk.
Het tweede onderzoek richt zich op zorgevaluatie van Beter Thuis. In kaart wordt gebracht in hoeverre sprake is van afname van problematiek bij de gezinnen bij afsluiting van de hulpverlening ten opzichte van de problematiek bij aanvang van de hulpverlening. Daarbij wordt tevens naar deelaspecten gekeken als 'in hoeverre bepaalde typen gezinnen meer gebruik maken van de hulpverlening dan anderen' en of behandelduur, cliënttevredenheid en werkrelatie samenhangen met de mate van problematiek bij afsluiten. Dit onderzoek loopt gedurende heel 2022, met beschikbaar komen van tussentijdse resultaten halverwege 2022.

[22] https://www.werkplaatssamen.nl/wat-doet-samen/onderzoeksprojecten/de-specialist-dichterbij/
[23] De effectencalculator is een evaluatie-instrument dat voor individuele cases de opbrengsten in beeld brengt.
[24] De rapportage komt beschikbaar op www.jeugdhulphaaglanden.nl en www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl
[25] Het rapport is te vinden op www.jeugdhulphaaglanden.nl

5.4 Complexe scheidingen

Parallel aan de uitvoering van het Transformatiefonds was de regio Haaglanden gedurende 2020 en 2021 ook actief als Regiolab[26] voor het landelijk project 'Scheiden zonder schade'. Tevens investeert Haaglanden in het regionaal Kenniscentrum Kind en Scheiding. Vanuit beide initiatieven ontstond een vraag naar onderzoek dat kan bijdragen aan meer inzicht waar kansen liggen om (problematische) scheiding te voorkomen en mogelijkheden tot interveniëren te ontdekken. Zowel de periode voorafgaand aan de daadwerkelijke scheiding en de periode na de scheiding zijn hierin meegenomen, evenals belangrijke keerpunten in deze periodes.

Het Lectoraat Jeugdhulp in Transformatie heeft aan dit onderzoek bijgedragen door het uitvoeren van een literatuuronderzoek naar factoren die de kans op een (problematische) scheiding kunnen verminderen of juist versterken. De resultaten van het literatuuronderzoek zijn het uitgangspunt geweest voor verdiepende interviews met verschillende experts en ervaringsdeskundige ouders en jeugdigen, uitgevoerd door Garage2020.
In het eindrapport[27] worden de verkregen inzichten en aanbevelingen van dit onderzoek samenvat en gevisualiseerd. Voor iedere fase van het scheidingsproces worden de belangrijkste risico's, beschermende factoren en kansen voor interventies in kaart gebracht. Naast de verschillende fasen zijn er ook individuele factoren en situationele factoren die gedurende het gehele proces invloed hebben op de ervaren stress en emoties.

Het rapport is regionaal breed gedeeld en onderwerp van gesprek geweest in bijeenkomsten voor deskundigheidsbevordering in het kader van het Regiolab.

5.5 Cultuursensitieve jeugdhulp

Cultuursensitief werken: veel organisaties worstelen nog met de vraag hoe zij dit op een duurzame manier door kunnen voeren. Het Lectoraat Jeugdhulp in transformatie deed samen met Kennisplatform Integratie & Samenleving een verkennend onderzoek naar wat er nodig is om cultuursensitief werken duurzaam te verankeren in jeugdhulp organisaties[28]. Vanuit het Transformatiefonds is aan de totstandkoming van dit onderzoek bijgedragen.
De afgelopen decennia zijn er veel onderzoeken op dit thema uitgevoerd. Toch wordt deze kennis niet overal en altijd toegepast. En als dit wel het geval is, dan wordt het niet altijd op een duurzame manier doorgevoerd binnen jeugdhulporganisaties.
Deze conclusie was de aanleiding om samen met een aantal enthousiaste jeugdhulpprofessionals, managers en studenten, leernetwerken op te zetten met als resultaat vier praktische tools[29] bedoeld voor professionals die jeugdigen en gezinnen met een niet-westerse migratieachtergrond begeleiden.
Het onderzoek past goed bij Actielijn 6 (hoofdstuk 3.3), omdat in het onderzoek ook is gekeken naar de rol die de Haagse Hogeschool, en dan vooral de opleidingen Sociaal Werk en Pedagogiek, hierin kan spelen.

5.6 Onderzoek structurele knelpunten zorgaanbod Haaglanden

De tussenevaluatie van Zorglogistiek (zie hoofdstuk 3.1.1) constateerde in juni 2020 knelpunten waarbij ondanks inzet van Zorglogistiek deze niet voor alle kinderen heeft geleid tot een passende oplossing. In verband hiermee is vanuit het Transformatiefonds onderzoek naar het ontbrekende aanbod bekostigd.

[26] Hiervan komt een separaat eindverslag beschikbaar op www.jeugdhulphaaglanden.nl
[27] https://www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl/complexe-scheidingen
[28] https://www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl/cultuursensitieve-jeugdhulp-in-de-regio-haaglanden
[29] https://www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl/verduurzaming-van-diversiteitsensitieve-jeugdhulp-hoe-verder

De aanname bleek juist, dat er in de regio sprake is van ontbrekend zorgaanbod, waardoor kinderen (en hun ouders) soms veel verder dan wenselijk van elkaar kwamen te wonen. Verblijf voor kinderen met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS) evenals kleinschalig wonen voor kinderen met een forse hechtingsproblematiek/trauma waren hierbij de belangrijkste doelgroepen. Met het sluiten van bepaalde instellingen of initiatieven buiten de regio werden ook de buitenregionale plaatsingsmogelijkheden schaars. De verwijzer moest overgaan naar plan B, C of zelfs D. Dit gaf aanleiding om een analyse te maken, van de informatie die bekend is bij het Expertiseteam Complexe Zorg (EZC), om het ontbrekend aanbod voor verblijf in Haaglanden in kaart te brengen. Deze informatie is een mix van de cijfermatige gegevens van Zorglogistiek en de kwalitatieve informatie vanuit de zorgbemiddelaars en voorzitter van de Experttafel.

Het onderzoek heeft geleid tot de realisatie van twee kleinschalige voorzieningen (zie hoofdstuk 3.1.3) en heeft tevens voor informatie gezorgd t.b.v. inventarisatie van knelpunten voor bovenregionaal op te lossen vraagstukken[30].

5.7 Sturingsvraagstuk transformatie JeugdzorgPlus

In bovenregionale samenwerking wordt al een aantal jaar gewerkt aan hervorming van de gesloten jeugdzorg (JeugdzorgPlus). De vijf samenwerkende regio's, de betrokken gecertificeerde instellingen en betrokken aanbieders hebben een gezamenlijk ambitiedocument opgesteld dat in de periode 2021-2024 moet leiden tot de omvorming van 135 'bedden' naar alternatief ambulant aanbod voor deze complexe doelgroep.

Haaglanden heeft namens de vijf jeugdhulpregio's extern advies gevraagd hoe de doorontwikkeling van Jeugdhulp Plus in het landsdeel optimaal mogelijk te maken.
Het advies[31] geeft inzicht in wat de dilemma's zijn en een mogelijke organisatorische vervolgrichting. Hoewel er, op het moment van schrijven, sprake is van een aantal knelpunten rond de financiering en inkoop van vernieuwd aanbod van de aanbieders, is over de algehele linie consensus over de ambities bij partijen.
Het adviestraject is gefinancierd door de vijf regio's. De bijdrage van Haaglanden is betaald uit het Transformatiefonds.

[30] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/06/17/acht-expertisecentra-voor-jongeren-met-complexe-problematiek
[31] www.jeugdhulphaaglanden.nl

6. Kennis delen

Tot de doelstellingen van het Transformatiefonds behoort ook het kennis delen. In verband daarmee zijn met middelen van het Transformatiefonds verschillende activiteiten georganiseerd.

6.1 Jaarcongressen [32]

2019
In 2019 werd op 12 april een goed gewaardeerde en door ruim 300 professionals bezochte inspiratie dag georganiseerd onder de titel 'Van oude patronen naar nieuwe oplossingen'. Deze bijeenkomst was bedoeld als kick-off voor het project Transformatiefonds, met deskundigheidsbevordering en netwerkvorming als doelen. Specifiek was er aandacht voor de stem van de ouders/jongeren uit de jeugdhulp. Er werd een breed inhoudelijk programma aangeboden, met een toelichting op de bedoelingen van het plan Transformatiefonds, er was een presentatie door wethouders, ervaringstheater en er waren diverse workshops over o.a. ouderschap, pleegzorg, Beter Samenspel en vakmanschap.

2020
Voor 2020 stond een vergelijkbare dag gepland, maar deze is vanwege de maatregelen rondom COVID-19 eerst uitgesteld en later omgezet met digitale oplossingen. De inspiratie dag werd omgevormd tot 'Week van de transformatie'. Vakmanschap, Veerkracht en Verbondenheid waren daarin de centrale thema's. Een week die startte op de Dag van de Rechten van het Kind, met webinars en online sessies en ruim 750 inschrijvingen. Tijdens deze week ontmoetten professionals, ervaringsdeskundigen, bestuurders, raadsleden, managers, beleidsadviseurs, wetenschappers en opleiders elkaar in 19 sessies om inspiratie, inzichten en ervaringen uit de praktijk over de jeugdhulp uit te wisselen.
In de sessies zijn een aantal duidelijke rode draden te zien:

- *dat jongeren vooral gezien, gehoord en betrokken willen worden en meer aandacht voor professionele nabijheid*
- *oog te hebben voor het systeem rond kinderen*
- *aandacht te verleggen naar de uitvoering en implementatie van alle goede plannen en afspraken die al zijn gemaakt*
- *dat er nog veel verbetering mogelijk is in de afstemming met onderwijs.*

2021
Ook voor 2021 was voor het najaar een conferentie georganiseerd, bedoeld als slotbijeenkomst voor het Transformatiefonds. Deze bijeenkomst is op het laatste moment gecanceld in verband met COVID-19 maatregelen en verplaatst naar april 2022.

6.2 Themabijeenkomsten [33]

Werkwinkel 'Fakkeldragers'
Aan de hand van voorbeelden over samenwerking tussen ouders/jongeren en professionals is op 18 september 2019 een werkwinkel georganiseerd. Met een kleine groep jongeren, ouders, professionals, beleidsmakers en managers is gesproken over thema's als:

- *Hoe weet je of datgene wat jij doet aansluit bij wat jongeren en ouders willen*
- *Waar loop je tegenaan als je de wensen en behoefte van gezinnen echt centraal zet*
- *Hoe krijg je je organisatie en andere partners hierin mee?*

Van de bijeenkomst is een beeldverslag gemaakt.

[32] De verslagen zijn beschikbaar op www.jeugdhulphaaglanden.nl
[33] De verslagen zijn beschikbaar op www.jeugdhulphaaglanden.nl

Rotjochies

Oorspronkelijk zou er een fysieke bijeenkomst plaatsvinden op 14 april 2020, maar vanwege de Corona-maatregelen kon deze niet door gaan en is besloten om als alternatief een live webinar te organiseren. Op 19 mei 2020 deden zo'n 60 mensen mee aan het webinar 'Rotjochies'. Een jaar eerder werd in Haaglanden een vergelijkbare bijeenkomst georganiseerd rond de film Alicia[34]. Dit soort bijeenkomsten werden georganiseerd in het kader van de programmalijn Vakmanschap binnen het Transformatie-programma Jeugdhulp.

In het webinar van mei 2020 stonden de thema's uit de film Rotjochies centraal: Hoe kunnen we eerder inspringen op de behoefte van jongeren en ouders? Op welke manier kan ouderschap als thema meer aandacht krijgen? Hoe luisteren we naar jongeren en sluiten we aan bij hun leefwereld en netwerk? Hoe kunnen professionals zich meer openstellen voor de boodschap van jongeren en ouders?

Onder de deelnemers waren uitvoerende jeugdhulpprofessionals het sterkst vertegenwoordigd. Naast beleidsadviseurs van gemeenten, managers van aanbieders, en medewerkers van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden deden er diverse ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigers van cliënten mee. Ook bevonden er zich enkele onderzoekers onder de deelnemers.

Bijpraten over ervaringsdeskundigheid

Om invulling te geven aan dit thema is in juli 2021 een webinar georganiseerd met Alie Weerman, lector GGZ & Samenleving aan Hogeschool Windesheim, met vernieuwende ideeën over de toepassing van ervaringsdeskundigheid.

Tijdens deze bijeenkomst heeft *JONG doet mee!* een speciaal ontwikkeld instrument[35] aangeboden aan wethouder Jakobien Groeneveld van Zoetermeer, Arlette van Amerongen van Youz, Hugo van Eijk van Jeugdformaat en Marjolein Moonen van de Haagse Hogeschool. Het instrument gaat over gelijkwaardige basisafspraken over de omgang tussen jonge client en hulpverlener. Ruim dertig mensen hebben deelgenomen aan het webinar, van divers pluimage: ambtenaren, jeugdprofessionals, ondernemers, mensen uit het onderwijs en opvoeders en jeugd.

6.3 De stem van de jongere en ouders voor effectieve jeugdhulp

In de praktijk van ondersteuning en hulp wordt zichtbaar waar verbeteringen mogelijk zijn. Onder dit motto heeft JSO[36] de professionals, ouders en jongeren ondersteund tijdens de uitvoering van de activiteiten in het kader van het Transformatiefonds. De opdracht aan JSO was om de stem van opvoeders en jeugdigen in dit veranderproces te versterken. De ondersteuning bestond aan een scala van activiteiten, door bijvoorbeeld bijdragen te leveren aan de hiervoor genoemde conferenties en themabijeenkomsten. Tevens heeft JSO een rol gespeeld bij het inventariseren wat de vereisten zijn teneinde participatie van ouders en jongeren te stimuleren.

Het kernpunt van de transformatie 'het samenwerken tussen professionals, ouders en jongeren', doet een appel op de persoonlijke houding, beleving en overtuigingen van de betrokkenen. Hierin een beweging op gang te brengen vergt een proces dat werkende weg zich ontrolt in de dagelijkse praktijk van individuele professionals, teams en groepen in bijeenkomsten. Hiervoor is ook het 'Moresmemory' spel ontwikkeld en uitgevoerd, waarbij deelnemers zich verplaatsen in de rol van anderen.

Door de coronacrisis hebben overleg en activiteiten meestentijds online plaatsgevonden, wat zeker in het begin zoeken was. Het memoryspel is om deze reden en op kosten van het Transformatiefonds gedigitaliseerd.

[34] In samenwerking met de producent Cerutti Film en de filmmaker Maasja Ooms; het verslag staat op www.jeugdhulphaaglanden.nl

[35] https://www.jongdoetmee.nl/adviezen/basisafspraken/

[36] https://www.jso.nl/

In de eerste helft van 2021 heeft de nadruk gelegen op het zo breed mogelijk borgen en implementeren van dat wat er in gang gezet is. Onderdeel hiervan was het leggen van een verbinding met de regiovisie. In dat kader heeft JSO verkend wat de mogelijkheden zijn voor een regionale ouder(s)raad, wat uiteindelijk heeft geleid tot de oprichting en begeleiding van de aan de raad deelnemende ouders.

Pleegzorgouder over de Oudersraad Haaglanden:
" Het is belangrijk dat onze stem gehoord wordt, dat beleidsmakers bewust zijn van de effecten van hun beleid. Je moet als ouders zó veel hobbels nemen."

7. Budgettaire uitkomsten

Van het totaalbudget van ruim 7,2 mln. is uiteindelijk bijna 0,24 mln. niet uitgegeven en wordt dit toegevoegd aan de regiobegroting voor 2022. De uitputting laat ten opzichte van de initiële begroting afwijkingen zien die zich grotendeels laten verklaren door prioritering op basis van nieuwe wensen of nieuwe doelen tgv onderbenutting doordat activiteiten niet of niet volledig konden worden uitgevoerd. Bij de prioritering zijn de kaders in de vorm van de actielijnen gehandhaafd.

Hoofdlijnen budgettaire verschuivingen:

Organisatie en bijeenkomsten	onvoorziene kosten regiovisie en duurdere bijeenkomsten
Kennis vergaren	onderbesteding i.v.m. vervallen resultaatbekostiging
Actielijn 2 Zo thuis mogelijk	Onderbesteding door stagnatie integrale teams
Actielijn 6 Vakbekwaamheid	Ongeveer op geprognotiseerd niveau
Beter Samenspel	Overbesteding t.g.v. hogere kosten bieden continuïteit

Projecten	**Besteed**	**Initieel begroot**
Organisatie en bijeenkomsten (kennis delen)		**300.000**
Bijdrage aan kosten regionale programmamanager	150.000	
Projectleiding Actielijn 2	75.000	
Projectleiding Actielijn 6, coördinatie en financieel beheer	100.000	
Kosten Regiovisie 2021-2025	149.910	
	474.910	
Kennis delen: Workshops en congressen (2021 is uitgesteld naar 2022)	***193.796***	**150.000**
Kennis vergaren		**900.000**
Clientervaring, professionalservaring	64.025	
Stem van de jongere	147.836	
Keten breed leren (rapportage in 2022)	75.000	
Diversiteit sensitieve jeugdhulp	15.800	
Scheiden zonder schade	9.900	
Effectiviteit wachtlijstbeheer (Zorglogistiek)	59.550	
Onderzoek structurele knelpunten zorgaanbod	67.256	
Effectiviteit integrale zorg (2e rapportage eind 2022)	264.876	
Inventariserend onderzoek JZ+ Landsdeel Zuidwest	17.357	
	721.600	
Actielijn 2: Kinderen zo thuis mogelijk		**2.700.000**
Zorglogistiek en wachtlijstbeheer	945.000	
Integrale ambulante zorg, verbinding v-GGZ	620.394	
Realisering kleinschalige woonvormen kinderen met ASS-problematiek	595.000	
	2.160.394	
Actielijn 5: Continuïteit Beter Samenspel Jeugdbescherming en wijkteams	***869.984***	**500.000**
Actielijn 6: Vakbekwaamheid, lokale teams, implementatie inkoop		**2.150.000**
Implementatie, bijdrage aan centraal	103.327	
Implementatie, uitgaven aan lokale teams	2.150.180	
	2.253.507	
Actielijn 6: Vakbekwaamheid, curriculum		**500.000**
Inhoudelijke ontwikkeling, opdrachtgeverschap kennis vergaren	60.000	
Bijdrage aan AW SAMEN	23.100	
Samen werken, samen leren en ontwikkelen minor curriculum HBO	214.016	
	297.116	
Totaal besteed	**6.971.306**	**7.200.000**
Naar regiobegroting jeugdhulp 2022	237.694	
Oorspronkelijk budget (3 x 2403k)	**7.209.000**	